

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken Domkirken, Palmesøndag 29.3.2015

Matt 26,6-13, Rom 2,21-26, Jes 56, 6-8

Gud gir den sårede verdighet

Lengselen etter det fullkomne og vakre har vært en del av menneskehetens historie så langt vi kan følge den. I hverdager preget av slit og kamp har lengselen etter noe helt annet gitt seg de vakreste uttrykk.

Noen av de mest bærekraftige uttrykkene for denne lengselen gjenfinner vi over hele verden i de fleste kulturer som bygninger for religiøs tilbedelse. Lengselen etter det fullkomne uttrykkes i disse templene lengselen etter å komme i kontakt med og erfare Skaperens tilstedeværelse i vår hverdag. Bygningenes skjønnhet er ment å gjenspeile Den høyestes kvaliteter fordi Gud er perfekt. Derfor finnes Gud i det skjønneste og høyeste, fjernt fra den hverdagen sårbare og små mennesker erfarer hele tiden. Slik tenkte man i kultur etter kultur og religion etter religion.

De storslåtte templene og bygningene minnet menneskene på hvor små vi er i forhold til Den høyeste og hvor utrolig stor avstanden er opp til guddommen. Ikke sjelden sørget mektige mennesker i stat og religion for å stenge veien til guddommen for dem samfunnet og elitene betraktet som uverdige og som en mente ville besudle de templene og fellesskapet der. Syke av alle slag måtte holde seg unna, fremmede var ikke velkommen og kvinner ble holdt adskilt og ofte utelukket som leder av ritualer.

Dagens fortelling om Jesus utspiller seg i Betania rett i utkanten av Jerusalem. Jerusalem, byen som på Jesu tid var helt dominert av det storslåtte tempelet Herodes hadde bygget på tempelhøyden. Tempelplassen var den største åpne plassen i

antikken, dekket 20% av Jerusalems landareal og hadde krevd massive arbeider for jevne utdalsøkk.

Tilgangen til tempelområdet var sterkt segregert. Utenfor byen var de spedalske, utenfor tempelet de syke, så kom først hedningenes forgård, deretter kvinnenes, så mennenes og til slutt prestenes. Bare ypperstepresten fikk gå inn i Det aller helligste, rommet bak forhenget som ulikt alle andre templer var et tomt rom uten gudebilde. Gud var så annerledes at han ikke kunne fanges av mennesket i en skulptur.

Tempelet ble stedet som bekreftet og forsterket forskjellene mellom folk og understreket Guds fjernhet. Guds vei til menneskene gikk ovenfra og nedover i samfunnets sosiale hierarki og nådde en sjelden gang helt ut til Betestadammen utenfor tempelet der de syke håpet på helbredelse.

Det er til denne virkeligheten Jesus og disiplene er på vei når vi treffer dem hjemme hos Simon den spedalske i Betania.

Simon den spedalske? Ja det står faktisk det. Jesus var hjemme hos Simon med tilnavnet den spedalske. Mens de syke og spedalske ble holdt utenfor stedene der det guddommelige kunne møtes, tar Jesus inn hos en spedalsk. Den spedalske rykker inn til sentrum av begivenhetene. Mer enn det, det er den spedalske som gir Jesus rom og husvære. Det er den spedalske som gir Jesus gave.

Denne Simon er bare omtalt hos Matteus i hans versjon av fortellingen. Noen mener at han var en av dem Jesus hadde helbredet, andre mener han var far til Martha, Maria og Lasarus siden de bodde i Betania og Johannesevangeliet forteller at Jesus ofte bodde hos dem.

Men hos Matteus er det Simon, den spedalske, som inviterer Jesus inn i sitt hjem og legger til rette for kveldsmåltidet for hele hans følge. Og Jesus, som viser oss hvordan Gud er, tar imot invitasjonen og aksepterer den spedalskes gave. Jesus gir han tilgang til det guddommelige og lar han fremtre som et subjekt og vert i sitt eget hus. Den spedalskes verdighet bekreftes i Jesu nærvær.

Til bordet kommer det så en kvinne som salver hodet til Jesus. En slik salving er det tradisjonelle ritualet utført ved innsetting av konger og de øverste prestene. Kvinnen tydeliggjør for hele følget at Jesus, mannen de har gått opp til Jerusalem sammen med og ligger til bords med, er Messias, Guds salvede, og folkets frelser.

En kvinne! Som ikke engang hadde tilgang til mennenes forgård, langt mindre adgang til Det og Den aller helligste, aller minst et rituale som salvet konger og utropte Messias! Jesu følge ble så bestyrret at de fornektet hele seansens religiøse betydning og konsentrerte seg om de økonomiske kostnadene ved salven.

Jesus derimot aksepterte henne og tar i mot hennes handling. Jesus løfter henne inn i sentrum og gir henne anledning til å utføre en hellig handling som kroner Jesus til Messias. Jesus viser at Gud fastholder alle menneskers verdighet og frigjør dem til å være subjekt i egne liv.

Men dramaet i Betania er ikke over. Jesus gir en helt annen tolkning av kvinnens handling enn den tradisjonelle kongesalvingen og herskerrollen som den medførte. Eller rettere: han gir rollen som Messias-den salvede, en helt annen mening. Han knytter salving til Messias til salvingen av den døde kropp, det rituale som ble utført på den tredje dagen etter dødsfall. Kvinnens salving knytter ikke Messias til makt og perfeksjon, men til alle menneskers mest sårbare øyeblikk og erfaring. Gud knyttes til det tidspunktet i vår tilværelse som avslutter livene våre og som vi uavvendelig er på vei ned til. Den lovede Messias salves til døden. Han blir som oss fordi han skal bære alles sår og vår alles lidelse.

Døden er alle menneskers grunnleggende erfaring uavhengig av religion, etnisitet og historisk epoke man måtte leve i. Den skiller ikke mellom kjønn og sosial status, og den kan ramme alle aldersgrupper. Det er dødens virkelighet Messias er kommet for å frigjøre menneskene fra, alle mennesker. Jesus avslutter tolkningen av kvinnens handling, i den spedalskes hus, med å understreke at budskapet om at Gud elsker alle mennesker så høyt at Gud selv blir begravet for alles frigjøring inkluderer alle folkeslag. Alle er invitert til å nyte fruktene av Messias sin kamp og seier.

Fastetiden er vår vandring sammen med Jesus opp til Jerusalem, til den hellige byen og det storslåtte tempelet. Men vandringen med Jesus bringer oss et helt annet sted enn forventet. Veien til det hellige går gjennom vår sårbarhet og våre nederlag. Gud kommer til oss ved å ledsage oss. Gud kommer til oss nedenfra og løfter oss opp.

Vår vandring til Gud går derfor sammen med mennesker som strever og har tungt å bære. De er alltid i vår nærhet.

Ofrene for menneskers maktovergrep og naturens krefter er alltid en del av vår verden. Vi bærer alltid med oss vårt eget mørke. På denne siden av døden er nederlagene alltid hos oss.

Så feirer vi midt i denne mørke virkeligheten at Den begravde er oppstanden og har gitt oss et tempel alle steder det feires gudstjeneste i Hans navn. Forhenget er revnet og vi kan se Gud i Jesus Kristus, korsfestet og oppstanden. Vi er invitert uten segregering til å delta i hans store festmåltid på brød og vin. Jesu legeme og blod er det nye tempelet, tilgjengelig i alle folkeslag og på alle steder.

Det er derfor vi reiser storslåtte, men åpne bygninger. De gjenspeiler den utrolige verdighet Gud gir oss hele tiden, nettopp i vår sårbarhet og frykt for fremtiden. Det storslåtte og helligste er ikke forbeholdt noen få, rangert i verdighet etter sosial standard og uttrykt i rikdom, vellykkethet og makt.

Vi er alle invitert til det praktfulle huset der Gud møter oss uten forgårder og forheng. Gud trenger ikke storslåtte bygninger, men Gud har reist oss opp og gitt oss mulighet til å frembringe de vakreste rom som finnes. Og det er våre rom, alles rom. De er rommene der vi i frihet møter Gud, såret og med verdighet.

Amen